

Stuber Andrea

Gézababua

HÁY JÁNOS: A GÉZAGYEREK

A színházi közvélekedés úgy tartja, hogy Háy Jánosnak *A Gézagyerek* az eddigi legjobb színdarabja. Gondolhattuk 2001-ben, hogy Háy és *A Gézagyerek* fényes színházi debütálásában egyformán fontos tényező a dráma újszerűsége – tematika, helyszín, nyelvezet – és a jól sikerült debreceni ősbemutató. (De ki hitte volna, hogy *Gézagyerek* abból a kis faluból még Indiába is eljut, Girdhar Rathi hindi fordításában *Gézababua* címen/néven?)

Az elmúlt években színre került még három, némi képp hasonló Háy-dráma (*A Herner Ferike faterja*, *A Senák* és *A Pityu bácsi fia*), és létrejött három újabb *A Gézagyerek*-bemutató. Mind a három – a pécsi, a zalaegerszegi és a legújabb, a szabadkai – pontosan és hibátlanul működött. Mint ahogy a legjobb hollywoodi filmek menetrendszerűen keltik a hatásokat – remélhetőleg nem sértő az összehasonlítás! –, ugyanolyan megbízhatóan teszi ezt Háy első színdarabja. Mosolygunk, könnybe lábadunk, nevetünk, megrendülünk.

Ugyancsak megegyező vonása az eddigi *Gézagyerek*eknek, hogy meglátszottak rajtuk az „elsődrámaságból” fakadó apróbb írói bizonytalanságok. Valamennyi interpretáción érződött például a második rész elejének dramaturgiai megtorpanása. Amikor a Géza fiú elkezd helyben járni a munkatechnikai és létfilozófiai dilemmája körül, akkor a nézőnek egyszer csak terhére válik a Háynál oly fontos repetitívitas. De aztán a körkörösézből kilépve az összes produkció felívelt, és eljutott valami szolid, bánatos, szívszorító katarziszfélig. Mindez mintaszerűen valósul meg a Szabadkai Népszínház magyar tagozatának Bérczes László rendezte előadásában.

A meglepetést a díszlet jelenti, amely nemcsak a színpadot, de a nézőteret is magában foglalja. Mintha a Pintér Béla Társulat kör alakú arénájába érkeznének közönségnek. (Akár szándékos az azonosság, akár nem, mindenképpen továbbgondolásra készítő aszociációként idézi fel Pintér Bélát, az ő színházát vagy inkább az ő világ- és emberlátását. Ha Pintér és Háy a megismerés szándékával bevonulnának egy kisebb-nagyobb közösségbe, valószínűleg elég hasonlóan élnék meg és dolgoznák fel az élményt. [Plusz meg is szeretnék egymást, arra tippelék.]

A körkikkelyekből összeálló nézőtéri tribünön néhány ülőhely eleve foglalt: itt tanyáznak, sorukra-jelenetükre várva, a szereplők. Kovács Frigyes Kerekcs Béla-ként magasról néz és tesz a Géza-problematikára. G. Erdélyi Hermina Vizikéje egy kis lámpa mellett,

szakadt tangóharmonikába kapaszkodva révedezik, miközben épp rága szét arcvonásait az alkohol. (Kettejük felvonás végi részeg dülöngélése? tánca? az előadás egyik legszebb, legmegragadóbb részlete.) Vicei Natália aggódo mamájának egy meghitt kis konyhazug jutott valahol a nézőter harmadik sorában, s

bizonyára ott kuporogva hímzett piros fonálból csinos G betűt a *Gézagyerek* aszalterítőcskéjére. Marika boltjának és szerény árukészletének is kihatottak egy szeletet Körmöci Petronella számára. A szomszédékat játszó Szilágyi Nándor és Pesitz Mónika fonott drótkerítés mögött üldögélnek és bámészkodnak, ami megnyugtatóan jelzi, hogy bár közénk vegyültek, de ők mégsem mi vagyunk. A darab egyik legfájdóbb tényezője ugyanis a szomszéd házaspár viszonyulása a történethez. Tudniillik hogy ebben a férfiban és nőben is élne részvét, segítőkészség és szolidaritás (főleg a hibás gyerek anyja iránt), de nehéz, kilátástalan és békétlen helyzetük nyomtalanul kitörölte belőlük. Marad számukra a gyanakvás, az irigység, a rosszindulat. Nincs összetartó erő, mindenki külön-külön döglök bele a beledöglendőkbe.

A szabadkaiak produkciója tiszta, szép, és nagyon rokonszenves. Ennek egyik magyarázata alighanem az, hogy Bérczes László finoman, érzékenyen és tiszteletteljes gyengédséggel nyúlt Háy János művéhez. Megértő szeretettel viszonyul a hősökhez, s ez hasznára válik a darabnak. Talán ennél is jelentősebb tényező a szabadkai társulat autentikussága. Nemcsak arról van szó, hogy a vajdaságiak ízes beszéde nagyon jól áll *A Gézagyerek*eknek. Hanem arról is, hogy ezek a színészek valahogy közelebb látszanak lenni az élethez, a valósághoz, mint a határon belüli kollégáik. S ezt a benyomásunkat egységes, összeillő, egyenletesen jó színvonalú színészi munkával teszik még erősebbé. Itt nem fordulhat elő például az, hogy Csernik Árpád és Mess Attila előadásában olcsó viccelődéssé vagy harsány kabarétréfává fajuljon a Banda Lajos és Herda Pityu komikus kettőse. Itt mindenki megfelelő módon és mértékben teszi a dolgát. (No, talán a Karesz buszso-



főrt játszó Ralbovszki Csabának lett engedélyezve egy kis plusz élvezkedés, amit aztán mi nézők is élvezünk, hiszen a színész elbűvölően pattog, ugrál és hánykolódik a műbőr ülésen, miközben bőszen tekergeti a volánt.)

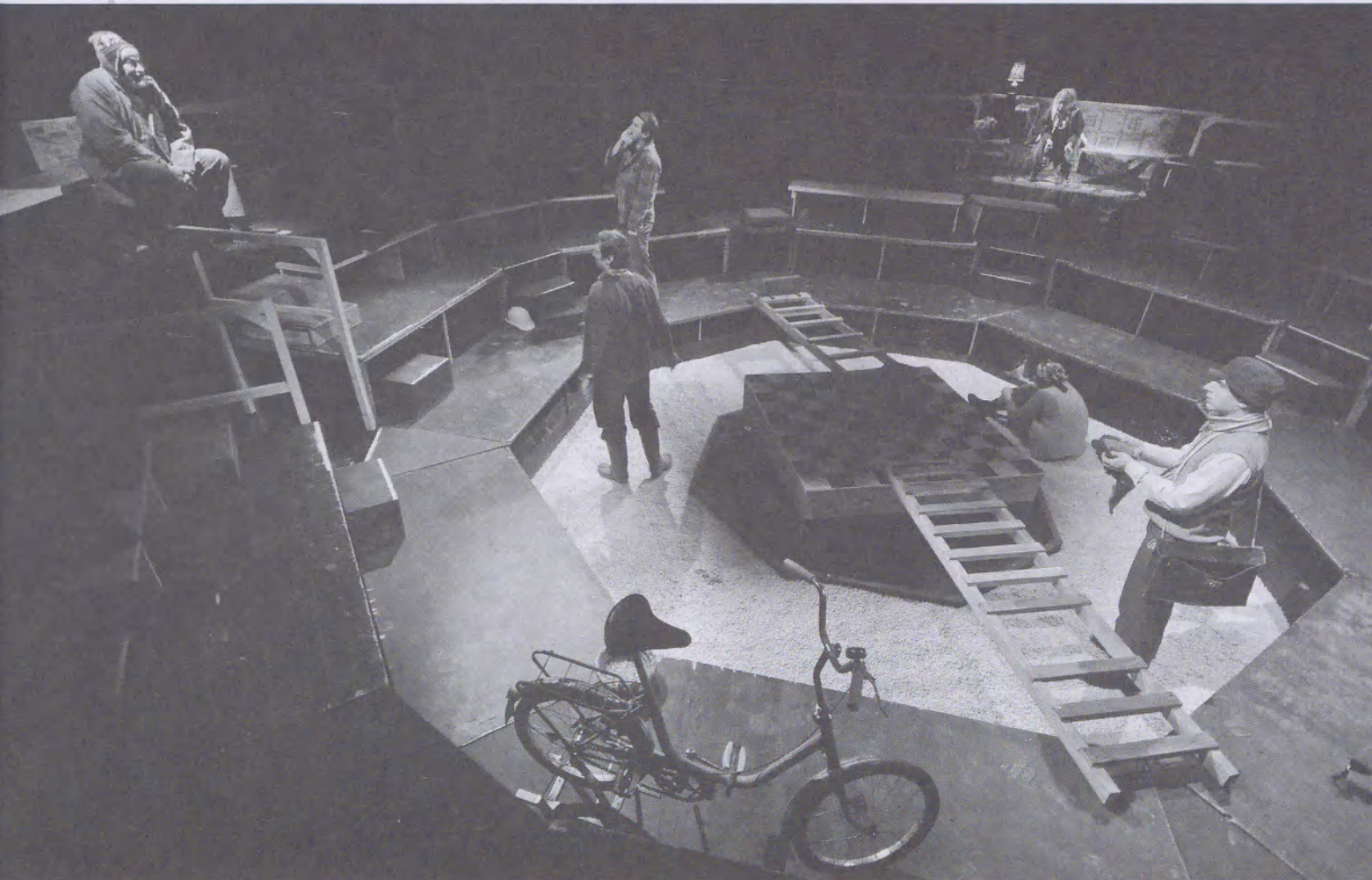
Sárkány Sándor díszletének külső kerületén fények szaladgálnak körül – ez jelzi a futószalagot, amikor a kőfejtőben vagyunk. Ilyenkor a porond közepén, egy létra tetején, kvázi isteni pozícióban üldögél a címszereplő. Máskor a középső, fekete-fehér kockás konyhaplacc „él”, vagy kocsmasztallá lényegül át a letakart létra, s dolby surround kutyaugatás teszi

BALRA: Vicei Natália
(Rózsika néni) és
Pálfi Ervin (Gézagyerek)

LENT: Az előadás tere

letartozik, hogy Gézánk kedves, várakozó zavarral pillant Herda Pityura, amikor az ő standard szövege következik a málnaszörpnek a csontokra gyakorolt káros hatásáról.) Végezetül, egy rossz tréfa után a Gézagyerek becsukódik, s visszavonul a konyhába kockakövet számolni. Majdnem felfogott valamit a világból, aztán mégsem. Vagy mégis?

Az előadás utolsó pillanatában kúszni kezd felfelé a csillár. Felemeljük a tekintetünket, s a csillagos eget pillantjuk meg. Egyszerre nyílik tér előttünk a végtelemben, és maradunk földhöz ragadottak, hiszen látjuk, hogy azok a csillagok ott kicsi égők csupán, valami megcsavarodott hálóra felvarrva. És ez pont így van jól, hogy egyszerre.



Molnár Edvárd felvételei

fülbeötlővé a falut. (A szereplők időről időre átdíszle-
teznek kicsit, ez sok tevés-vevést eredményez, amit
tudnánk nélkülözni.)

Akár ez a helyszín, akár az, a középpontban mindig Pálfi Ervin Gézagyerekje áll. Egy kiváló fiatal színész precízen kidolgozott és érzékenyen átélt alakítása. Pálfi gördülékenyen siklik végig a szövegen – pedig élhetünk a gyanúperrel, hogy itt a mondatok ritmusa majdnem annyira kulcskérdés, mint például egy Szomor-darab esetében –, de ezen túl is minden apró részlet a helyén van, s megteszi a magáét. A patyolat-tiszta tekintet a kék sapka alól, a sál háromszori körbetekerése, a mellénysimító mozdulat, a hátrafesztített fél kar, a hátsó zseb gombjának csavargatása, a ragaszkodás a rögzült cselekvéssorokhoz. (Utóbbiba az is be-

HÁY JÁNOS: A GÉZAGYEREK (Szabadkai Népszínház Magyar Tagozat)

Dramaturg: Brestyánszki B. Rozália. **Díszlet:** Sárkány Sándor. **Jelmez:** Kreszánkó Viktória. **Zeneszerző:** Kucsera Géza. **Rendező:** Bérczes László.
Szereplők: Pálfi Ervin, Vicei Natália, Csernik Árpád, Mess Attila, Kovács Frigyes, Szőke Attila, Szilágyi Nándor, Pesitz Mónika, Ralbovszki Csaba, Körmöci Petronella.